

ДРУГИ КОНГРЕС КПЈ — ВУКОВАР 1920.

Историјски институт Славоније, Славонски Брод 1972.

Поводом 50-годишњице одржавања Другог конгреса КПЈ одржан је у Вуковару 22. и 23. јуна 1970. године научни скуп посвећен том значајном јубилеју. Материјале са овог скупа објавио је Историјски институт Словеније у заједници са Заједницом институција за изучавање нове историје народа и народности Југославије. Поред уводне напомене Редакције, Уводне и Завршне ријечи Здравка Крњића, ова публикација садржи два дијела. У првом дијелу објављени су сви реферати који су поднесени на скупу, а у другом дијелу стенограмски дискусиије. На скупу је поднесено двадесет девет реферата. Тематика саопштења је разноврсна и временски обухвата период од уједињења југословенских покрајина и стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца до краја 1920. године када је и забрањен легални рад Комунистичке партије Југославије. Јован Р. Војовић дао је пресјек политичке активности Комунистичке партије у Црној Гори током 1919. и 1920. године. О штрајку рудара у Босни и Херцеговини 1920/21. године говори Рафаел Брчић. Сергије Димитријевић је поднио реферат о центрумашима у Србији и Босни и Вуковарски конгрес. О проблемима синдикалног покрета Југославије 1920. године саопштио је Бранко Ђукић. Неда Енгелфед пише о дјелатности клуба комунистичких посланика у Уставотворној скупштини 1920—1921. године. О ставу југословенске владе према Вуковарском конгресу и програму КПЈ пише Бранислав Глигоријевић. Али Хадри је поднио саопштење о дјелатности КПЈ на Косову у легалном периоду. О ставу власти према револуционарном радничком покрету (1919—1921) реферисао је Ахмед Хаџировић. Владо Хорват је реферисао о вуковарском радничком покрету у вријеме легалног дјеловања КПЈ 1919—1920. године. О друштвено-економском положају народа сјеверне Далмације у периоду 1918—1921. саопштио је Рајко Јаковчев. О селачком и аграрном питању на Ву-

коварском конгресу реферисао је Жарко Јовановић. Драгиша Јовић је говорио о активности КПЈ у Славонији 1919—1920. године. О концепцијама грађанских партија у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца о националном питању 1918—1921. говорила је Љубица Кандић. Ибрахим Карабеговић је говорио о Вуковарском конгресу и питању даљње изградње Партије у Босни и Херцеговини. О словеначкој делегацији на Вуковарском конгресу говорио је Франце Клопчић. Ђорђевић Кнежевић је саопштио о економским приликама у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца послје првог свјетског рата. О неким питањима односа КПЈ према националном питању у Хрватској у легалном периоду дјеловања говорио је Лиополд Кобса. Мира Колар-Димитријевић је саопштила нека запажања о структури представника КП на изборима за Уставотворну скупштину 1920. године. О организационом питању КПЈ и Вуковарски конгрес говорила је Станислава Копривица-Оштрић. Милица Дамјановић је поднијела саопштење о економским приликама у Србији и проблемима беспослице у свијетлу последица првог свјетског рата. О сукобу између умерене и радикалне струје у Обласном одбору КПЈ у Новом Саду и улози последице у Видовданском агентату говорио је Тома Миленковић. Мирслав Николић је говорио о изборној активности КПЈ у Србији у легалном периоду. О просвјетној и културној активности вуковарског пролетаријата 1919. и 1920. године говорио је Ђорђевић Радишић. Зорица Стипетић је говорила о интелигенцији у Хрватској и комунистичком покрету у периоду 1919—1921. О КПЈ у Македонији на општинским и парламентарним изборима 1920. говорио је Миле Тодоровски. Гордана Влајчић је говорила о Коминтерни и „Југословенском питању“ 1919—1921. О политичким приликама у Црној Гори у данима Вуковарског конгреса говорио је Димо Вујовић. У другом дијелу објављено је тридесет седам диску-

сија. Број учесника у дискусији говори да је репрезентована проблематика на скупу била веома интелектуална гдје су се појавила и нека још недовољна и једнострано изучена питања. Редакција је објавила све прилоге и дискусије са о-

вог скупа иако нека неће моћи издржати научну критику. Објављивање овог материјала употпуњује историографију о КПП у њеном легалном периоду дјеловања.

Ј. Р. Бојовић

Томица Никчевић: ПОСТАНАК И ПОКУШАЈ ПЕРЕРАДЕ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ — Српска академија наука и уметности — Одељење друштвених наука, Београд 1971, стр. 226

Ово дјело представља значајан допринос правној историји и добро је дошло свима онима који хоће да се упознају са развојем права, правне мисли и доктрине у Србији XIX вијека. Књига је поједнако корисна како правницима тако историчарима.

У уводном дијелу аутор указује на значај проучавања Грађанског законика Кнежевине Србије и на његово мјесто у историји теорије и кодификације грађанског права, као и на историјске и друштвене околности које су биле одлучујуће и за ток и карактер кодификације Законика и за његов систем и садржај. Грађански законик ступио је на снагу 1844. године, а рад на његовој изради почео је 1828. године. Аутор истиче да прогресивне снаге српског друштва, још прије но што су била ријешена најосновнија питања међународног положаја Србије, односно њеног положаја према Турској, теже да обезбиједе несметан развитак друштвених односа који су почивали на бази слободе приватне својине.

Даље, указано је да је Грађански законик „настао у особитим условима и под веома изразитим противуречностима“ и да су се творци првих српских закона налазили у крајње тешким условима, када су почели рад на изради грађанског кодекса. Тешкоће су произилезиле отуда што се Србија неколико стољећа налазила под турском влашћу, због чега је изгубила правни континуитет и остала без властитог законодавства. Зато су творци Грађанског законика, када су пришли овом грандиозном послу, имали пред собом крајње оскудне изворе који нијесу могли

имати значајну улогу за један велики подухват као што је израда грађанског законика. Говорећи о значају првог грађанског законика у Србији, Никчевић између осталог каже: „Тако се Грађански законик у Србији јавља и као законодавни кодекс којим је по први пут требало установити систем грађанско-правних односа једног друштва, које је разбијајући туђински феудални систем кретало на пут развијања и својих патријархалних установа и изградње нових капиталистичких односа. У томе је несумњиво и посебан значај Грађанског законика за друштвени развитак Србије XIX вијека, њену законодавну историју и развитак њене друштвене мисли уопште“. Прикупивши знатан дио грађе, аутор је детаљно обрадио рад на Грађанском законнику Србије и његовој ревизији 1872. године.

Књига садржи четири главе: I Рад на изградњи Грађанског законика 1828—1836; II Рад Јована Хацића на Грађанском законнику 1837—1844; III Критика и измјена Грађанског законика 1845—1872; IV Припреме за ревизију Грађанског законика 1873.

Дата су и кратка саопштења о грађи и 24 мишљења о Законнику које је прикупило Министарство правде Србије путем анкете 1872. године. Ту је и нацрт Грађанског законика од др Николе Крстића из 1873. године. На крају књиге дат је регистар.

Новица Ракочевић